

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. VI. Votum Ordinis Sacri, aut castitatis valet, sed sine præiudicio sponsalium præcedentium. Votum castitatis perpetuæ tribuit jus alteri parti resiliendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

CONCLUSIO VI.

Votum Ordinis Sacri, aut castitatis valet, sed sine præjudicio sponsalium præcedentium. Votum castitatis perpetuæ tribuit jus alteri parti resiliendi.

145.
Votum perpetuæ castitatis dat alteri jus resiliendi.

Ultima pars est communis, & probari solet; quia per illud votum facta videtur notabilis mutatio; nam vovens nunquam potest petere debitum, sed ad summum reddere; adeoque alter deberet semper petere, si vellet copulari, quod est satis molestum, saltem foeminis, quæ ex natura sua verecundæ sunt, ut proinde hæc mutatio seu conditio censeatur in contractu exclusiva, quia si sponsæ eam sciissent, potuissent rationabiliter nolle contrahere.

Quare addatur ly Perpetuæ.

Ex quo festinè cognoscitur, quare addiderim ly *Perpetuæ*; quia posset fieri votum castitatis pro tam brevi tempore, ut non censeretur facta notabilis mutatio, v. g. si solum daret pro primo bimestri, pro quo alioquin non tenentur conjuges reddere debitum, ut suo loco videbimus.

Ratio hujus doctrinae ex Dicast.

Aliam rationem hujus doctrinae assignat Dicastillo supra num. 460. quia, inquit, vovens voto suo censeatur renuntiare obligationi alterius, intendens utique se obligare ad id, quod est impossibile cum Matrimonio, sibi promisso. Sic ille, post Sanchez lib. 1. disp. 46. num. 5.

146.
Expenditur.

Dices; hæc ratio non videtur valere, nisi voveat absolutè neque exigere, neque reddere debitum; si enim voveat castitatem, pro ut eam servare potest in statu Matrimoniali, jam ex illa parte non renuntiat obligationi suæ; nam tale votum, & ejus observatio, est compossibilis cum Matrimonio; solum quippe obligat ad non petendum debitum stante Matrimonio, & eo soluto ad non reddendum, quod non repugnat Matrimonio de præsentì ineundo.

Planè non repugnat. Neque hoc ignoravit Dicastillo: siquidem n. 476. ita scribit: Quæret aliquis, an sponsa possit ab sponsalibus resiliere, quando sponsus vovit quidem castitatem, sed salvo semper jure sponsæ, ita scilicet, ut teneatur post initum Matrimonium reddere debitum, sed non petere. Ratio dubitandi est; quia in tali casu non censeatur sponsus cedere suis sponsalibus, neque velle non contrahere, cum nihil tollat ex iis, quæ debita sunt sponsæ: paratus enim est contrahere Matrimonium, & post contractum quidquid debet ex justitia servare.

Nihilominus verum puto, posse sponsam resiliere; quia facta est notabilis mutatio rerum comparatione foeminæ, quæ nunquam poterit actum Matrimonii exercere, nisi ab ipsa petatur aliqua ratione; quod onus non tenetur foemina subire, maxime ante contractum Matrimonium. Sic ille. Et tu nota, quod tale votum non debeat simpliciter nominari votum castitatis.

Nunquid idem, dicendum de voto Ordinis sacri? Certum est, per istud non fieri notabilem mutationem, cum non obliget ad castitatem neque perfectam, neque imperfectam; sed tantum ad susceptionem Ordinis sacri, cui annectitur præceptum aut votum castitatis; quamdiu ergo Ordo non suscipitur, in nullo præjudicatur sponsæ quoad redditionem, vel petitionem debiti, & certum est, quod Matrimonio jam contracto, non possit Ordines sacros suscipere, absque consensu conjugis; estò solum foret Matrimonium ratum.

Sed nunquid per tale votum, vovens censeatur renuntiare juri suo? Nequaquam si tantum vult se obligare pro tempore, quo aliàs erit liber à sponsalibus contractis; patet, quia tunc non intendit se obligare ad id, quod est impossibile cum Matrimonio sibi promisso; quia intendit Matrimonium contrahere, antequam Ordines suscipiat; idque, quia scit, votum suum non obligare ad susceptionem Ordinum cum præjudicio sponsæ.

Sin autem putet votum suum obligare cum dissolutione sponsalium præcedentium, atque ad eò vi voti sui debere suscipere Ordines, antequam contrahat Matrimonium promissum; elatum est, hoc ipso renuntiare juri suo, cum se obliget ad id, quod est impossibile cum Matrimonio, sibi promisso.

His præmissis de ultima parte Conclus. incipio examinare primam, quæ docet, neque votum castitatis, neque votum Ordinis sacri dirimere sponsalia præcedentia. Ita de voto castitatis docet Sanchez disputatione 46. numero nono, & de voto Ordinis sacri disputatione 47. numero tertio. Ratio fundamentalis est; quia neque ex natura rei, neque ex jure positivo satis clarè probatur talis effectus; adeoque non asserendus, utpote quo alter privatur jure sibi jam acquisito per contractum onerosum, quod nullatenus fieri debet, ut supra adhuc notavi, absque claro jure naturali aut positivo.

Respondet Pontius supra cap. 12. numero tertio, ubi oppositum tenet de voto Ordinis sacri; si ipsum Ordinem sacrum assumere post sponsalia licet, etiam vovere licebit. Quod si licitum est votum, non potest non

non dirimere; quia incompatible est cum Matrimonii contractu. Esse autem licitum votum ex eo constat, quia ex ipsa natura rei videtur semper subintelligi exceptio melioris status. Ordinum autem susceptio, status est, neque ad hoc opus est aliqua juris dispositione. Non tamen dirimuntur sponsalia quoad illum, qui ejusmodi votum emisit, donec sacris Ordinibus initietur. Hæc ille.

Infero ergo: ergo votum propriè non dirimit sponsalia utriusque, sed ipsa susceptio Ordinis sacri; & quid mirum, si hæc dirimat, cum sit impedimentum dirimens Matrimonium? Vide dicta Concluf. 3. Quod autem illa susceptio sit licita, & per consequens votum licitum, hoc est, quod nos negamus, neque satis probatur à Pontio supra cap. 11.

Nam unica ratio ejus est; quia semper videtur subintelleccta conditio melioris status. Et quamvis, inquit, propositum cælibatus sit melioris boni; attamen quia non est status, idè non videtur subintelleccta conditio cælibatus. At clericalis Ordo status est immobilis, & idè ex ipsa natura rei subintelligitur ea conditio in sponsalibus. Adde etiam; quod cap. seq. dicemus, etiam post sponsalia licitum esse & obligatorium votum de suscipiendis sacris Ordinibus. Non ergo peccatum est suscipere sacros Ordines post sponsalia, alias votum esset de reiniqua, atque adè non servandum, quod non satis attendit Tho. Sanchez disp. 47. cum admittat ejus voti obligationem.

Nec verò aliquod præjudicium inferitur promissario, quod ullius momenti sit, cum in ea promissione subintelligatur ea conditio, & idè non possit promissarius esse rationabiliter invitus; alias etiam diceretur inferri præjudicium promissario, si quis post sponsalia emitteret votum castitatis, vel Religionis, vel ad Religionem transfret, quod falsum est. Ratio autem, quare nullum inferatur præjudicium, ex eo desumitur. Quia sicut, si expressè initio convenissent, ut liceret unicuique eorum post sponsalia votum castitatis, vel promoveri, non posset alter rationabiliter queri; ita etiam non potest justè conqueri, quamvis expressum non sit à principio; quia ea conditio jure inest, & quando aliquid ipso jure inest, eundem effectum habet sive exprimat eodem modo, quo jure inest, sive non exprimat. Hucufque Pontius.

Sed quis non videt, hic manifestè peti principium; nam quæritur, quo jure inest illa conditio sponsalibus, & Sanchez ac Alii cum ipso negant, aliquo jure inesse, & per consequens asserunt inferri præjudicium notabile promissario, eumque ratio-

nabiliter esse invitum, nisi à principio expressè sic conventum fuisset. Non igitur supponendum est, illam conditionem jure inesse, sed id probandum foret; vel si afferendo probasti; ego negando reprobavi.

Et nunquid benè probat Pontius, non esse peccatum suscipere Ordines sacros post sponsalia; quia licitum est votum & obligatorium de suscipiendis sacris Ordinibus? Profectò cap. 12. ut patet ex dictis, probat, licitum esse votum, quia licitum est suscipere; cap. autem 11. licitum esse suscipere, quia licitum est votum; ubi clarè committit circulum, & probat ignotum, per æquè ignotum.

Admittit quidem Sanchez voti obligationem, sed absque præjudicio sponsalium præcedentium, quod non satis attendit Pontius. Et verò, quia potest votum fieri sine præjudicio, quando videlicet votens non intendit suscipere Ordines, nisi alia ex causa dissolutis sponsalibus, vel soluto Matrimonio; hinc potest votum illud esse licitum & obligatorium; quia autem susceptio non potest fieri sine præjudicio; hinc temper est illicita, nisi fiat de consensu partis.

Hercule conditionem melioris frugis, aut melioris status, semper subintelligi in contractu sponsalicio, non probatur ex jure naturæ, neque ex jure positivo, nec ex voluntate contrahentium. Nullus enim ferè de hoc cogitat, & quamplures, licet cogitarent, talem intentionem non haberent; absque ergo vult unusquisque & obligare se, & obligare alium quantum potest; potest autem absque tali conditione, quia nec jus positivum, neque naturale repugnat. Non positivum; quia illud solum loquitur de professione in Religione approbata, comparatione Matrimonii rati. Non etiam jus naturale, quasi illa conditio foret necessaria ad honestatem illius contractus (sicuti in omni voto respectu Dei implicatur exceptio, ut non impediat majus bonum) quia sponsalia sunt contractus quidam civilis seu humana promissio; certum autem est, non includi talem exceptionem in omni contractu civili seu humana promissione.

Nonne Matrimonium, saltem consummatum, impedit perfectionem alterius status? An propterea illicitum est? Immo Matrimonium ratum, nisi jus divinum vel humanum in lege Evangelica aliter disposuisset, nullatenus illam conditionem status religiosi includisset, sicuti non inclusit in lege naturæ, & lege veteri; & tamen indubiè honestum fuisset, sicuti tunc fuit honestum.

Præterea: si Petrus promissit centum Paulo per veram & rigorosam stipulationem, licet fortasse, immò licet certò certius melius fuisset, illa dare in eleëmofynam; nihilomi-

154.
Quare potius votum sit licitum, quam susceptio.

155.
Conditio melioris status non semper subintelligitur in sponsalibus.

156.
Sicut nec in aliis promissionibus humanis.

hilominus ex vi promissionis impeditus manet, neque intelligitur inclusa conditio melioris frugis seu usus, ut constat ex communi sensu omnium hominum, alioquin nihil esset firmum in humanis promissionibus.

Ratio autem est; quia homo non tenetur facere, quod melius est, neque etiam se expeditum conservare ad illud eligendum: ergo licet potest aliquid facere, vel ita se obligare, ut jam non solum non sit melius, verum nec liceat, quod antea melius erat; ergo ex natura rei ad honestatem actus non est necessarium, ut subintelligatur illa exceptio melioris frugis aut status; ergo per sponsalia potest homo se ita obligare, ut jam sibi non liceat non nubere. Et sine dubio, si sponsalia fierent cum hac expressa & quasi reflexa intentione, forent efficacia ad inducendam illam obligationem; cum auctoritate legis non impediantur, & alioquin sint de re honesta, & proprio dominio voluntatis subiecta. Quapropter quoties aliqui absolute contrahunt, & nihil excipiunt, intelligendi sunt ita se obligare, & eligere minus bonum, relicto meliori.

157. Ex his patet, non esse hic argumentandum à Matrimonio rato ad sponsalia; quia in illo sola exceptio Religionis admittitur, non quia quomodocumque est melius bonum, sed quia est tale, quod, auctoritate legis, hoc habeat privilegium; ut proinde quantumcumque quis contrahendo Matrimonium intendat ita se obligare, ut non possit Religiosus fieri ante consummationem, nihil faciat quoad hoc; sed semper retineat idem privilegium, quia est lege introductum in favorem bonis communis, cui non potest privata persona cedere; arg. cap. Si diligenti, 12. de Foro compet. ibi: *Manifeste patet, quod non solum in viris (Clerici) sed etiam voluntarii, pacisci non possunt, ut secularia iudicia subeant, cum non sit beneficium hoc personale, cui renuntiari valeat; sed potius toti collegio Ecclesiastico publice sit indultum: cui privatorum pactio derogare non potest.*

C. 12. de foro compet.

158. E contrario vero, quamvis Sacerdotium cum suo voto, quodammodo solemniter, sine dubio sit perfectior status, quam Matrimonium; nihilominus non intelligitur exceptus in contractu simpliciter & absolute fit: non est ergo verum illud principium, in humano contractu implicari exceptionem melioris boni aut status absolute, sed illius tantum, qui legis auctoritate fundatur; & ideo quamvis in presenti contractu fateamur includi exceptionem religiosi status, non tamen Ordinis sacri, aut voti simplicis castitatis; quia nec Ordo sacer, nec votum simplex castitatis, legis alicujus auctoritate fundatur.

Suarez. Alioquin (ut notat Suarez lib. 9. de Voto

castitatis c. 7. n. 10.) non solum votum, sed etiam propositum perpetuae virginitaris irritaret vel impediret obligationem sponsalium; quia status virginitaris, etiam secluso voto, est perfectior, quam status Matrimonii, juxta illud Apostoli 1. Cor. 7. *Qui non jungit melius facit*; ergo hoc quoque bonum intelligitur exceptum in sponsalibus, etiam secluso voto, quia etiam hæc est exceptio melioris frugis; hoc autem à nemine admittitur.

Nec obstat, quod supra dicebat Pontius, cælibatum non esse statum; quia nec votum simplex castitatis proprie est status perfectionis, ut notat Suarez supra, & tamen Pontius ei tribuit vim irritandi sponsalia præcedentia. Si ergo Ordo sacer irritat, non ideo, quia status est, sed quia conditio melior; quod etiam indubie convenit cælibatui, seu proposito castè semper vivendi in sæculo.

Dicere autem, inquit Suarez, illud bonum voto firmatum, esse majus, plusque participare de ratione status perfectionis, est quidem verum, non tamen sufficiens, ut dicere possimus sine alia legis auctoritate, vel expressa contrahentium voluntate, hujus boni exceptionem includi in tali contractu; quia magis & minus non variant speciem seu rationem; alioquin erit, ut sic dicam, exceptio arbitraria, & de multis aliis bonis posset quis dicere, etiam intelligi excepta; ut v. g. si quis fieret conversus in Religionem, in qua nullum votum, etiam simplex castitatis, conversi emittunt, sed solum se tradunt servitio Religionis; per illum actum diceret quis, solvi sponsalia, quia est melius bonum, & fortasse æquivalens voto simplici continentie, & quædam participatio status perfectionis, nam proprie status perfectionis etiam per votum simplex continentie non constituitur.

Et ideo non est inefficax argumentum, quod Corduba etiam sumit de voto diutius contemplandi, & fortasse efficacius sumi posset de voto simplici paupertatis, & de voto v. g. perpetuo peregrinandi, & similibus: non videtur ergo hoc relinquendum privato arbitrio, sed auctoritati legis, vel actioni factæ insistendo. Hæc ille.

Si objicias; in voto semper includitur exceptio melioris boni. Respondet Suarez supra n. 11. longè diversam esse rationem, inquit, quia scopus voti est divinus cultus, qui semper est major in meliori voto; in promissione autem hominis proxime intenditur commodum vel utilitas ejus, cui fit promissio: & ideo quoddam aliud bonum sit melius, impertinens est ad scopum talis promissionis: tum etiam; quia in voto, dum bonum minus propter majus relinquitur, semper est in ordine ad eandem personam, cui factum est votum, & ex consensu ejus saltem interpretativo: at verò in presenti illud bonum, quod

Non valet hic argumentum à Matrimonio rato ad sponsalia.

Sacerdotium non intelligitur exceptum in Matrimonio rato.

quod majus est, non pertinet ad personam, cui facta est promissio, ut per se patet; neque ejus consensus expectatur, ut suppono: nam si illa cederet jure suo, non esset questio. Hoc ergo fundamentum, de illa exceptione subintellecta non videtur solidum, neque ullo jure aut ratione fundatum; nullum autem aliud hujus sententiæ fundamentum in illis Auctoribus invenio, nec facile poterit excogitari. Ita Suarez.

161. Sed quod Suarez putavit, non posse facile excogitari, hoc Poncius supra c. 12. n. 4. existimat se excogitasse. Docet itaque ibi, voto simplici castitatis dirimi sponsalia præcedentia utrimque. Et quidem, inquit, mihi videtur hæc sententia planè confirmari ex cap. *Veniens*, 5. Qui Clerici vel vovent. Species facti hæc est: Quædam mulier sponsalia contraxit cum alio absente, cujus sævitiâ, ut fama divulgabat, deterrita, de consilio cujusdam Eremitæ Augustiniani, votum simplex castitatis emisit. Quo audito, vir contraxit Matrimonium cum altera; consulitur Pontifex Alex. 3. & respondet: *Nos itaque attendentes tuius esse, ut præfata mulier post fidem & votum simpliciter oblatum, Matrimonium contrahat, quam fornicationis reatum incurrat: Mandavimus, quatenus, si plus non processit, sibi de fide mentita, & voto violato congruam satisfactionem indicas, & ei, cui vult, nubendi in Domino licentiam tribuere non postponas.* Hæc ibi.

Ex quo textu planè constat, illam fuisse obligatam voto, & reverà votum valuisse, quandoquidem imponitur poenitentia de violato voto: & aliàs si votum non fuisset licitum, nec valeret, non peteret scemina nubendi licentiam; neque egeret dispensatione ad nubendum alteri, quam eo loco Pontifex per Episcopum concedit. Dispensatio autem concessa fuit, eò quòd mulier, ut colligitur ex textu, illicitos concubitus meditabatur.

162. Accedit etiam non una ratio. Prima; quia vel istud votum castitatis, emissum post sponsalia, est validum, vel non. Hoc secundum dici non potest, ut constat ex textu, & ex eo, quod fatetur idem Tho. Sanchez, voventem obligatum manere ad non petendum, & peccare contrahendo Matrimonium. Si ergo validum est votum, non possunt sponsalia consistere, quia impossibilis est obligatio absoluta voti cum obligatione sponsalium. Secunda; quia jure naturali id etiam videtur observandum, cum nulla fiat injuria promissario in eo, quòd non impleatur ea promissio. Denique; quia illi, qui non vovit, non possit non esse oneri Matrimonium securum, cum ille, qui votum fecit castitatis, jure non possit debitum conjugale petere; ac proinde cogetur ille debitum pe-

tere, quoties uti voluerit conjugio, quod sine onere & difficultate non fit. Hucusque Poncius.

Sed operam lusisse videtur; nam ad omnes rationes ejus patet responsio ex jam dictis. Ad 3. quia difficile est semper petere debitum, idèd licitum est alteri à sponsalibus resilire; ergo etiam voventi licitum est resilire à sponsalibus, aut sponsalia ipso jure soluta sunt ex parte utriusque; negatur Consequentia. Siquidem tamen etiam voventi difficile fit semper expectare petitionem partis, ut licitè possit uti conjugio, sibi ipsi imputare debet hanc difficultatem. Secunda ratio falsa est; aut certè petit principium, & supponit, quod probandum est.

Ad primam rationem dico; votum castitatis emissum post sponsalia esse validum, sicuti validum est votum castitatis, emissum post Matrimonium de præsentibus, id est, esse validum non quidem absolute, sed quantum fieri potest absque præjudicio alterius partis; putà quantum attinet ad petitionem debiti, & redditionem, solutis prioribus sponsalibus ob aliam justam causam; sicuti votum, emissum post Matrimonium contractum, obligat ad non petendum debitum, & non reddendum, priori Matrimonio soluto, & quocumque absque injustitia potest reddito negari.

164. Quæris à me; an etiam tale votum sit licitum? Respondeo cum Sanchez lib. 1. disp. 46. n. 10. esse peccatum lethale, si fiat animo manendi in sæculo, & à sponsalibus resiliendi; si autem animo ingrediendi Religionem, aut perficiendi sponsalia, Matrimonio inito, obligandi que se ad castitatem ex parte sua, in quantum potest, sic voventem nullius culpæ reum esse: nam etiam conjugatis licitum est, hoc modo vivere castitatem.

Igitur, juxta Sanchez, non peccat contrahens Matrimonium prius promissum, etiam supposità validitate voti; quia quàmvis non possit cum matrimonio stare absoluta obligatio voti castitatis, tamen stat imperfecta obligatio pro tempore Matrimonii, & absoluta Matrimonio soluto; porro quando actus non potest valere prout fit, valet eo modo, quo potest valere; arg. c. un. de Despons. impub. in 6. in fine: *Per dictum tamen contractum, qui valuit ut potuit, non sicuti agebatur, publicæ honestatis justitia est inducenda.*

Atque hoc solum probat cap. *Veniens*, supra à Poncio allegatum; videlicet votum illud obligasse mulierem ad non contrahendum cum alio, post soluta sponsalia per contractum de præsentibus cum tertia; & ante hunc contractum, etiam post votum emissum, mansisse obligationem contrahendi Matrimonium cum priori sponso. Colligitur ex illis verbis: *Sibi de fide mentita, & voto violato, congruam satisfactionem indicas; de fide qui-*

163.
Resp. ad rationes.

164.
An tale votum sit licitum.
Sanchez.

C. un. de Despons. impub. in 6.

165.
Satisfit prohibitioni Pontificii ex jure desumptæ.

quidem mentita, quia ideo voverat, ut resili-
ret à sponsalibus, & ne cogeretur contrahere
Matrimonium, cum tamen votum illud non
foret causa sufficiens resiliendi; de voto autem
violato, quia jam inceperat inhonestè vivere,
aut certè proponebat inhonestè vivere, nisi
data fuisset licentia contrahendi Matrimo-
nium. Ecce quomodo non solum non confir-
metur sententia Pontii ex hoc jure, sed potius
infirmetur; siquidem imponitur poenitentia
fœminæ de fide mentita, seu non servata
sponso; quia ipsa in causa fuerat, ne contra-
heretur Matrimonium.

166.
Responsio
Pontii.

Respondet Pontius suprâ n. 5. si occultè
contracta sponsalia sint, & emissum votum,
Ecclesiam non compellere ad implenda spon-
salia; sed in foro conscientie obligationem
esse implendi votum. Si verò in iudicio con-
stet, contracta fuisse sponsalia, non autem
constet de emissio voto, cogit absolute spon-
salia implere, non ex defectu juris, sed pro-
bationis. At si utrumque constet, & contra-
xisse, & vovisse, non simpliciter compellit
implere sponsalia. Et ideo in dicto cap. *Ve-
niens*, ea mulier accusatur de fide mentita &
voto violato, quia neque contraxit Matrimo-
nium, neque castitati servandæ studebat.

Azor.

Quod si urgeas; quod in dicto cap. dicitur,
fides violata; ergo adhuc valebant sponsalia
emisso voto. Respondet Joannes Azor: ita in
foro externo iudicatum, quia de voto non
constabat, & simul etiam dispensationem dari,
quia postea publicum factum est. Hactenus
Pontius.

167.
Rejic. tur.

Sed contra primò: simul proponitur Pon-
tifici & votum & sponsalia; ergo unum non
erat magis notum Pontifici, quam aliud. Se-
cundò; quàmvis aliquis non observet Profes-
sionem suam, emissam post sponsalia, non
propterea dicitur mentitus fidem sponsalium;
sed dicitur violator suæ Professionis seu voti,
idque quia per Professionem absolute sol-
vuntur sponsalia; ergo similiter loquendum
foret in casu proposito, si per simplex votum
castitatis absolute solverentur sponsalia. De-
nique; nostra sententia non necessariò proba-
tur ex illo textu; sufficit nobis, illum textum
non probare contrarium, prout manifestum
est, non probare; solum quippe probat, illud
votum obligasse ad non contrahendum se-
cundum Matrimonium, & idè indiguisse
illam fœminam dispensatione, quod liben-
ter fatemur.

168.
Alia expli-
catio d. cap.
Veniens.

Alii respondent ad hunc textum; idè dicitur
eam mulierem fidem mentitam, quia si-
mulabat se recedere à sponsalibus animo con-
tinendi; cum tamen eum non haberet, ut
postea patuit ex contrario eventu. Herculè,
inquiunt, non dicitur præcisè aliquis menti-
ri fidem sponsalium, èd quòd ab eis recedat,
ut palam fit in eo, qui proficitur Religionem;

adèdque illud, *Fide mentita*, intelligi debet
de fide voti, non sponsalium.

Sed contra: expressè in textu distinguitur
fides à voto, ibi: *Nos itaque attendentes tuius
esse, ut prefata mulier post fidem, & votum
simpliciter oblatum, Matrimonium contrahat.*
Ergo quando postea Pontifex subiungit:
*Mandamus, quatenus ... sibi de fide mentita, &
voto violato congruam satisfactionem indicas*
&c. non loquitur de fide voti, quia illa fides
non est aliud, quàm ipsum votum, quo
significabat se velle abstinere à nuptiis; ac pro-
indè per hoc, quòd violavit votum, etiam
violavit fidem voti; cum tamen hic distin-
guatur fides mentita, à voto violato.

Confirmatur; quia in aliis iuribus per *Fide
mentitam*, intelligitur violatio spon-
salium; cap. *Si inter*, 31. de Spons. in fine: *Sed
eis est de violatione fidei poenitentia injungenda.*
Et cap. *Sicut*, 22. eod. ibi: *Imposita ei poeni-
tentia competenti, quia primam fidem irriam
fecit.*

Nec obstat: quòd transiens ad Religionem,
non dicatur fidem mentiri, quia ex jure posi-
tivo licet ipsi talis transitus; arg. cap. *Ex pu-
blico*, 7. de Convers. conjug. ibi: *Mandamus,
quatenus si predictus vir ipsam carnaliter non
cogoverit, & eadem ad Religionem transire vo-
luerit, recepti ab ea sufficienti cautione, quòd vel
ad Religionem transire, vel ad virum suum re-
dire infra duorum mensium spatium debeat, ip-
sam a sententia, quâ tenetur, absolvas* &c. Ubi
conceditur liber transitus ad Religionem, et-
iam post Matrimonium contractum de præ-
senti, quòd magis post sponsalia conceden-
dus est? Ostendat nunc Adversarii simile jus,
quòd concedat transitum ad votum castitatis
aut Ordinis sacri post sponsalia, & jungimus
dexteras.

Dices; sicut professio Religionis solvit
Matrimonium ratum, quòd est majus vin-
culum, quàm sponsalia; ita votum Ordinis
sacri, vel castitatis solvit sponsalia, quòd est
minus vinculum.

Respondeo; in positivis non valet semper ar-
gumentum à pari, vel à simili, nisi ad evitan-
dum absurdum; nisi ergo ostendatur incon-
veniens esse & irrationabile, quòd solvatur
Matrimonium ratum per solemnem Profes-
sionem; minimè autem sponsalia per vo-
tum castitatis, aut Ordinis sacri, quòd nul-
lus hactenus ostendit, nec ostendere facile po-
terit; persistimus in resolutione nostra, vide-
licet, sponsalia utrumque non dissolvi per
votum castitatis, aut Ordinis sacri.

Quòd si urgeas; obligatio voti, utpote
virtutis Religionis, præstat obligationi spon-
salium, utpote virtutis inferioris, scilicet ju-
stitiæ. Respondeo; quando obligatio justi-
tiæ præcedit, mutat materiam, & reddit il-
lam incapacem firmæ obligationis, etiam Reli-
gio-

ligionis; quippe quæ jam subiecta sit iuri alterius; porro Deus non acceptat votum de re alterius, sive tale votum, quod sine injuria tertii non potest impleri.

Hinc si Joannes voveret, facere eleemosynam ex pecuniis Petri, nullatenus obligaretur; quia est votum de re aliena. Item, qui promittit homini dare vas aureum, si promissio fuerit acceptata, nequit illud vas dare in eleemosynam, etiam ex voto, facto postmodum Deo. Ergo similiter in casu proposito non obligat votum castitatis; quia est de re, alteri ex iustitia debita: nam per sponsalia sponsus accipit jus, si non in re, saltem ad rem, puta ad corpus sponsæ; nequit ergo illa per votum tradere illud corpus Deo, nisi iure positivo aliud fuerit ordinatum.

Si dixeris; disparitas est quod per impletionem sponsalium ponitur obstaculum perfectiori statui. Respondeo; hoc est quod quaeritur, an homo non possit sibi ponere obstaculum perfectiori statui, ad quem non obligatur; id autem non satis probatur, ut patet ex supra dictis.

Concludo hanc controversiam isto generali principio: Non licet per votum promittere, quod sine eo non potest observari; quia votum non facit rem licitam, sed supponit eam esse licitam; atqui in casu posito non potest servari cælibatus, sine voto Ordinis sacri aut castitatis, ut Omnes supponunt; ergo tale votum non licet. Licet autem votum Religionis, quia sine voto licet ingressus & professio in Religione. Et idem etiam licet votum castitatis, in quantum stare potest cum obligatione Matrimoniali; quia scilicet etiam illa castitas licet sine voto.

An autem, qui vovisset castitatem post sponsalia, teneatur ingredi Religionem, cum tali medio possit votum suum perfecte observare; qui autem voveret finem, videtur etiam vovere media necessaria; est alia quaestio, similis illi; an qui cum voto castitatis contraxit Matrimonium de presenti, possit sine peccato Matrimonium consummare, reddendo debitum; an verò teneatur ingredi Religionem, ut eo medio perfecte observet suum votum.

Porro ad hanc quaestionem responderetur à Multis, non esse obligationem ingrediendi Religionem. Ratio est; quia Religionem non vovit, neque castitatem cum tanto onere, quale est mutare statum, & Religiosum fieri; votum autem non obligat ultra intentionem voventis. Itaque impletio voti tali casu est facta moraliter impossibilis, cum per media ordinaria non possit adimpleri; ad extraordinaria verò non censetur se voluisse vovens obligare.

Nec obstat; quod suâ voluntate id factum sit; in hoc enim peccavit, interim quamdiu existit moralis impossibilitas, non tenetur

votum observare. Sicuti si quis, tempore, quo habet multas pecunias, vovisset aliquam eleemosynam, quamvis postea suâ culpâ ad tantam paupertatem deveniat, ut non possit solvere votum, nisi cadendo à statu pristino, & alium vilem ac onerosum assumendo, non foret ad hoc obligandus, ex vi talis voti, juxta communem sententiam.

Hinc Joannes 22. Extravag. Antiquæ, de Voto, circa eum, qui post Matrimonium ratum, Ordinem sacrum susceperat, decernit, quod sequitur: *Ad ingressum (Religionis) hujusmodi per Diocesanos instanter moneri precipimus & induci: quod si forsitan renuerit adimplere, ipsum, si sponsa ejus insisterit, per censuram Ecclesiasticam compellendum decernimus, contra etiam Matrimonium consummare.* Si potest compelli ad consummationem Matrimonii; ergo licite consummat tali casu, nec tenetur ingredi Religionem; alioquin ad illum ingressum foret compellendus. Audi Gloss. verb. *Renuerit: Supponit, inquit, expresse, quod possit renuere; ut in sermo dicitur, qui licet jussus per dominum, potest nolle hereditatem adire, Cod. de Hæred. insti. l. Cum proponas, quia voluntarium servitorem Deus sibi quaerit, non coactum.*

Præterea Innoc. 3. cap. Ex parte, 14. de Convers. conjugatorum, loquens de muliere, quæ post Matrimonium ratum susceperat velum viduitatis, sic ait. *Porro licet prædicta mulier videatur in veli susceptione Religionis habitum assumpsisse, si tamen velit in domo propria remanere, quasi propositum castitatis in seculo servatura; nihilominus consummandum est Matrimonium jam contractum, nisi se voto astrinxerit ad observantiam regularem: in quo casu compelli potest, ut relicto seculo, Religionis propositum exequatur.* Ergo supponit Pontifex, licite posse in seculo permanere, non obstante proposito seu voto castitatis, & per consequens, licite consummare cum tali voto Matrimonium.

Sed dicit aliquis; si Petrus v. g. in seculo manens non possit servare votum castitatis, nisi ingrediendo Religionem, tenetur eam ingredi. Similiter si non possit vitare fornicationem, nisi per ingressum Religionis, ad hunc ingressum obligatur; ergo &c.

Respondeo; nunquam potest esse homini soluto ita difficile, servare votum castitatis sine ingressu Religionis; quin simpliciter, imo etiam moraliter sit sibi possibile, quia & libertatem habet, & orare potest, & jejunare, & aliis mediis non adeò difficilibus, auxilium gratiæ procurare. Quoties ergo videtur tali homini necessarius status Religionis, vel est tantum necessitas secundum quid, id est, ad melius esse, vel est necessitas tantum ex suppositione, scilicet quia ipse est negligens, & in præsentem statum non facit, quod in se est; quæ pro-

175. Quid faciendum cum eo, qui post Matrimonium ratum suscepit Ordinem sacrum.

Extravag. Antiquæ. de Voto.

Cap. 14. de Convers. Conjug.

176. An si quis, quam manens in seculo non possit servare votum castitatis, debeat ingredi Religionem.

171. Resp. ad...
169. Non licet...
172. An qui...
173. An si quis...

proinde suppositio libera est, & tolli posset; & ita etiam posset servari castitas sine ingressu Religionis. At verò in nostro casu, Matrimonium jam semel factum, tolli non potest, nisi per Religionem, & illo durante, non est in potestate hominis licite negare debitum; & idè casus ille censetur impotentiae simpliciter, & in priori eo voto non comprehensus.

177.
Nulla est necessitas, quae extra Religionem cogat fornicari.

Et consimiliter, nulla est necessitas, quae extra Religionem ad fornicandum cogat, nisi voluntaria, quae potius erit moralis occasio, quam necessitas. Deinde; non est bona illatio; nam supponit, primam copulam reddendo debitum, esse contrariam voto, quod nos negamus: quòd si intelligatur de contrarietate quasi materiali, tunc non est par ratio; quia hoc modo non exequi votum, non est ita intrinsecè malum, sicut fornicari; nam ex variis impedimentis denudè ortis, cessare potest obligatio voti, secus obligatio non fornicandi. Porrò impedimentum hic est, quòd peccaret contra iustitiam negando copulam, nisi assumpto medio difficillimo, ad quod non voluit se obligare.

178.
Obiectio.

Contra, inquis, praevidit se non posse alio medio observare votum suum; ergo saltem virtualiter ad illud voluit se obligare.

Solutio.

Respondeo; in casu proposito, id est, quando votum antecessit Matrimonium, non praevidit, quia per accidens omnino contingit, quòd postea contrahat Matrimonium; ergo quando emisit votum, non praevidit necessitatem status religiosi, ergo saltem tunc non voluit, nequidem virtualiter, se obligare ad tale medium extraordinarium. Sin autem Matrimonium praecesserit, videri posset vovens intendisse servare perfectè castitatem, non obstanti tali Matrimonio, quod cum non possit facere, nisi dissolvendo illud Matrimonium per professionem in Religione approbata, consequenter hoc etiam intendisse videtur.

Et explicari potest exemplo supra posito: nam si quis vovit dare elemosynam, constitutus in tali statu necessitatis vel minoris abundantiae; obligabitur ad dandam illam, etiam si necesse sit suum statum diminuerè; quia cum illa necessitas non supervenerit, sed fuerit praecitata, convincitur se voluisse obligare, illa necessitate non obstante; quod secus est quando necessitas supervenit voto, & non fuit praevisa. Ita ergo dici posset in praesenti.

179.
Potest dici, quod qui post Matrimonium emisit votum, teneatur ingredi Religionem.

Nihilominus etiam contrarium dici posset; propter jura superius allegata, quae loquuntur de voto emisso post contractum Matrimonium, nisi obstat contraria expressa intentio vovens; v. g. si intendat directè & formaliter se obligare ad servandam castitatem, etiam non reddendo, idque sciens, se

non posse id facere manendo in saeculo; tunc enim necesse est, ut vel in particulari velit medium Religionis, tamquam necessarium ad intentionem suam implendam; aut certè in generali velit omnino abstinere à copula Matrimoniali eo modo, quo licitè poterit; in qua utique generali intentione includuntur omnia media necessaria, quae licetè sufficiunt praevisa, cum status Matrimonii jam supponatur; idè medium etiam Religionis in illa generali intentione comprehensum censetur.

Sin autem ex ignorantia id faciat; quia putat id sibi esse licitum, permanendo in saeculo; clarum est non obligari ad ingrediendum Religionem, sed posse reddere debitum, ablatà illà ignorantia.

Idemque dicendum videtur, quoties illud votum sit, sine expressa intentione se obligandi ad non reddendum debitum, sed solum confusè de servanda castitate; interpretandum enim videtur de castitate conjugali, durante illo Matrimonio; vel melius, de castitate, quantum in ipso fuerit, durante illo statu, ac deinceps perpetuò; sicut si factum esset votum post Matrimonium consummatum. Quia si vovens non cogitavit de dissolutione Matrimonii, vel separatione ab altero conjugè, interpretanda est ejus intentio eo modo, quo honestè & prudenter haberi possit, absque mutatione status, seu extra Religionem, ad quam nemo est obligandus (nisi de formali vel virtuali ejus consensu satis constiterit) propter ejus excellentiam & difficultatem. Undè sicuti nemo tenetur rem inferioris ordinis compensare cum re superioris ordinis onerosissima, v. g. debitum pecuniae cum vitae aut famae detrimento, vel amissione libertatis, seipsum vendendo in servum; ita quoque nemo tenetur reddere votum castitatis, cum jactura propriae libertatis, & quasi omnium bonorum temporalium, quam incurrit per Professionem Religionis.

Fateor, Religio summum Dei beneficium est, & optimum medium servandi castitatem, sed spontè illud eligenti; nec est negandum, illam esse gravissimum onus, & tale, ut nemo ad illud subeundum compellendus sit, nisi se expressè aut saltem implicite obligarit; nam status religiosus, nisi spontè suscipiatur, difficilis solet habere exitus. Atque idè hujus sententiae sunt, Sanchez lib. 9. disp. 34. num. 3. cum Aliis quos magnocitat numero, quibus adde Suarium tom. 3. de Relig. lib. 9. de voto castitatis cap. 5. n. 4. & seq.

Neque contrarium docet Scotus 4. dist. 38. num. 5. dicens: Quando etiam consummatum Matrimonium contractum post votum casti-

castitatis) videtur peccare mortaliter, quia contra votum suum. Nam, ut notat Scholium prefixum num. 4. loquitur, quando intentione non consummandi (& per consequens, ingrediendi Religionem) contraxit. Deinde; non loquitur absolute, sed solum id asserit tamquam probabile (ut revera est) prout patet ex verbo: Videtur. Vel 3. possit dici, Secutum fuisse locutum de prima redditione ante bimestre; quia ante illud tempus, conjux non habet jus iustitiae ad copulam; adeoque non redditur tali casu debitum, sed gratuito conceditur usus corporis, quod est contra tale votum castitatis, ut patet; neque enim excusatur consummatio Matrimonii, nisi quia debita ex iustitia, cui debito non potuit alter per suum votum prejudicare, & ideo tunc cessat obligatio voti.

Ex his sequitur manifestè; idem planè dicendum esse de voto, quod sequitur sponsalia; cur enim hoc votum magis obligaret ad ingressum Religionis, quam aliud, quod sequitur Matrimonium ratum? Nulla vel apparens ratio assignari potest. Et ideo sic docet, etiam de hoc voto, Sanchez lib. 1. disp. 46. n. 13. cum Aliis, quos citat. Nec video, quid ulterius possit objici, solutione dignum; quare ad alia transeo, & quæro; an per sponsalia, aut Matrimonium cum tertio, solvantur priora sponsalia ex parte utriusque. Responsio erit

CONCLUSIO VII.

Sponsalia posteriora, uti etiam Matrimonium subsequens, tribuunt jus innocenti dissolvendi sponsalia priora; minimè ea solvunt ex parte utriusque.

PRIMA pars Conclus. ab omnibus admittitur; tum, quia supervenit notabilis mutatio; tum propter implicitam renuntiationem; tum, quia juxta commune dictum: *Frangenti fidem, fides frangatur eidem*. Equidem si potest Matrimonium solvi quoad thorum & cohabitationem propter adulterium, multò magis propter sponsalia, aut Matrimonium cum 3. poterunt solvi priora sponsalia ex parte ejus, cui fides servata non fuit; nam longè fortius est vinculum Matrimonii; quam sponsalium: si ergo propter non servatam fidem conjugii, potest conjux innocens alteri negare debitum conjugale, etiam propter non servatam fidem sponsalium, pars innocens poterit negare parti nocenti debitum sponsalium.

Et verò ex jure satis constat, Matrimonium, cum sit fortius vinculum, ut jamjam dixi, dissolvere sponsalia; sic quippe legimus cap. Si inter, 31. de Sponsal. *Verum si inter ipsos*

accessit tantummodo promissio de futuro, utroque dicente alteri: Ego te recipiam in meam: & ego te in meum, sive verba similia; si alius mulierem illam per verba de presenti desponsaverit; etiam si inter ipsam & primum juramentum inter venerit (sicut diximus) de futuro, hujusmodi desponsationis intuitu secundum Matrimonium non poterit separari, sed eis est de violatione fidei penitentia injungenda. Ubi Gloss. verb. Non poterit separari: Quia, inquit, fortius vinculum supervenit, & sic solvuntur sponsalia, non obstante juramento.

Idem decernitur cap. 1. de Sponsal. duorum; ibi: Si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam ducere: si aliam duxerit, penitentiam debet agere de fide mentita: maneat tamen cum illa, quam duxit. Quæris, quid sit fides pactionis? Respondetur ex eodem jure: Est autem fides pactionis, quando aliquis promittit alicui fidem, quod eam ducet, si permiserit eum rem secum habere, vel etiam pro consensu. Et una est fides desponsationis de futuro, & altera consensus de presenti, ut notat Gloss. ibid. verb. Pactionis.

Itaque non est dubitandum, quin ex prioribus sponsalibus nulla sit obligatio, contrahendi Matrimonium cum priori sponsa, quamdiu constat Matrimonium cum posteriori sponsa; sin autem hoc Matrimonium solum fuerit per mortem posterioris sponsæ, tunc quæstio est inter DD. an prior sponsa jus habeat repetendi sponsum, & ipse vi priorum sponsalium teneatur eam ducere.

Ad quam priusquam respondeo; præmitto, quod clarum est, scilicet per posteriora sponsalia, cum sint omnino irrita, ut ostendimus Seçt. præced. Conclus. 14. nulatenus solvi obligationem priorum sponsalium; sed manere obligationem ad beneplacitum partis innocentis, prout est videre in simili de Matrimonio; ubi adulter obligatur ad debitum reddendum; & ad cohabitationem pro libito innocentis, quamvis innocens ex parte sua non obligetur.

Nunc ad quæstionem propositam. Sanchez libro primo, disput. 48. numero tertio, putat probabilius, per Matrimonium istud omnino extingui priora sponsalia; ac proinde soluto Matrimonio, nullam superesse obligationem illa perficiendi; tamen si pars innocens eam perfectionem exigeret. Probatur, inquit ille, quia per illud Matrimonium extincta sunt, ut probant textus numero primo adducti (puta cap. Si inter, de Sponsal. cap. primum de Sponsa duorum, & similia jura) obligatio autem semel extincta, amplius non reviviscit, l. Quires, §. Arcam. ff. de Solut. & cap. Quæris, de Consecrat. dist. 4. Item; quia cum sint obligationes ejusdem rationis, extinguitur prior per fortiozem supervenientem, ut votum strictioris

subsequens solvere sponsalia. C. 31. de Sponsal.

Cap. 1. de Sponsa duorum;

184. An soluto Matrimonio prior sponsa habeat jus.

185. Negat Sanchez, & probat 1.

185. Negat Sanchez, & probat 1.

Probat 2.

T Re.